

Το Δωδεκάημερο στην Ανατολική Θράκη και στην Αίνο
(από μαρτυρίες της αειμνήστου Δ. Ζαχαρίου – Πολίτου και από τα
Λαογραφικά Θράκης της Κ. Παπαθανάση - Μουσιοπούλου)

Τα **Χριστουγεννιάτικα** παραδοσιακά έθιμα αρχίζουν από την παραμονή της εορτής. Τα παιδιά έλεγαν παλιά τα κάλαντα κρατώντας φαναράκι που στη βάση του έκαιγε κερί. Πολλές ομάδες καλαντάρηδων κρατούσαν καράβι ή ομοίωμα φάτνης ή εκκλησίας, που φωτιζόταν με κεριά. Εκτός από το τρίγωνο χρησιμοποιούσαν συχνά και άλλα μουσικά όργανα, όπως τύμπανο (στην Αίνο είχαν ταραμπούκα), κλαρίνο κ.ά. Από τα ``αγύρτικα`` τραγούδια αναφέρουμε τα εξής:

*Αυτή είναι η ημέρα που γεννάται ο λυτρωτής
Από Μαριάμ μητέρα την Παρθένον γεννηθείς.
Αύτη είναι η μεγάλη του Χριστού μας εορτή,
Που προείπαν οι Προφήται και η Θεία μας Γραφή
(Ανατολική Ρωμυλία)*

Στα παιδιά έδιναν νομίσματα, γλυκά και ξερούς καρπούς, τα οποία στον Πόντο τα κάρφωναν σε ένα μήλο, όπως οι Βυζαντινοί. Όσα σπίτια δεν άνοιγαν στους καλαντάρηδες κινδύνευαν να ακούσουν κατάρες όπως :

*Εσέ κυρά η ομορφιά γρήγορα να σ` αφήσει
ή
Την κόρη σου την όμορφη βάλτηνε στο ζεμπίλι
Και κράτησέ την αψηλά να μη τη φάν` οι ψύλλοι.*

Πρωτότυπο είναι το ακόλουθο θρακικό κάλαντο:

*Σαράντα μέρες, σαράντα νύχτες
Η Παναγιά μας κοιλοπονούσι.
Κοιλοπονούσι, παρακαλούσι
Τους Αποστόλους, τους Αρχαγγέλους.
Κι οι Απόστολοι μαμές γυρεύουν
Κι οι Αρχάγγελοι για μύρου τρέχουν.
Κι ώσπου να τον πάνι κι ώσπου να έρτουν
η Παναγιά μας ξιλιφτιρώθ`κι
μέσα στις δάφνες, στα κυπαρίσσια
σαν ήλιους λάμπει, σαν φέγγους φέγγει.*

Στην Αίνο αφού έλεγαν τα κάλαντα, άρχιζαν τις ``παίνιες``:

*Ήρταμε στον αφέντη μας, τον Πολυχρονεμένο
Πόχει τα σπίτια τα ψηλά κι αυλές μαρμαρωμένες
Και μες` στη μέση του σπιτιού χρυσή καντήλα φέγγει
Φέγγει τους άγιους να βλογούν, τους ναύτες ν` αρμενίζουν
Φέγγει και τον αφέντη μας στο στρώμα να κοιμάται.*

Κυρά μ`τον γιόκα σ` Κυρά μ`τον ακριβό σ`
Για λούστονα, χτενίστονα και στο σκολειό να πάει
Να πάει να μάθει γράμματα, παπά να τον εκάνεις
Να μπαίν` να βγαίν` να λειτουργά και μόσκο να μυρίζει
Να τον ρωτούν οι άρχοντες: παπά μ` γιατί μυρίζεις;
- Η μάνα μ` έτρωγε ζάχαρι κι ο κύρης μου κανέλα
- Και μένα με ταίζανε μόσκο και καρνοφύλλι.

Κυρά μ` τη θυγατέρα σ` Κυρά μ` την ακριβή σ`
Πέντε ρηγάδες τη ζητούν και δέκα πριγκιπάδες
Στεφάνι να της βάλουνε, γυναίκα τους να γίνει
Κι αυτή τους στέλνει μήνυμα περήφανα και λέει:
- Μονάχα βασιλόπουλο, εγώ θα πάρω άντρα!

Στο τέλος έλεγαν οι `` τσουμπλεκάδες`` :

Μεις τάπαμε και σώθηκαν νάστε καλά και του χρόνου
Τούτου του χρόνου κι αλλονού και πάντα και για πάντα
Και τώρα συ αφέντη μας, πολυχρονεμένε,
Για βάλε το χεράκι σου στην αργυρή σου τσέπη
Μη βγάζεις μια, μη βγάζεις δυό, μον` βγάλε πέντε δέκα
Μον`βγάλε λίρες και φλουριά ν`ασ` μώσεις τα ντουμπλέκια!

*** Το `` ντουμπλέκι`` ήταν από πηλό σε σχήμα στάμνας χωρίς πάτο. Το πέτσωναν με τομάρι κλυκνου ή γάτας για καλύτερο ήχο και περισσότερη αντοχή και χτυπούσαν το πετσωμένο τμήμα όπως το τύμπανο.

Σε κάθε σπίτι τους ασήμωναν και τους φίλευαν γλυκά, κρασί και χοιρινές μπιριζόλες. Σε πολλά χωριά το πρώτο παιδί που θα χτυπήσει την πόρτα για να πει τα κάλαντα, το περνούν στο σπίτι, το βάζουν να ανακατέψει τη φωτιά με το ραβδί λέγοντας `` πουλιά, κατσίκια, αρνιά, λεφτά``.

Άξιο προσοχής είναι το αινίτικο τραγούδι ``Κωνσταντάς``, που δείχνει πόσο προσκολλημένοι ήταν οι Αινίτες στη βυζαντινή παράδοση.

Ο Κωνσταντάς γεννήθηκε το άξιο παλικάρι.
Στον χρόνο έμαθε σπαθί, στο δεύτερο δοξάρι
Στον τρίτο εκαυχήθηκε κανένα δε φοβάται
Μηδέ Ρωμιό, μηδέ Τουρκιό, μηδέ αντρειωμένο.
Κι ο βασιλιάς σαν τάκουσε πολύ του βαριοφάνη.
Τρεις έβαλε τελάληδες στη γη, την οικοθμένη.
Ποιος είναι άξιος κι αγρήγορος τον Κωνσταντά να φέρει;
Κανείς δεν απολ`γήθηκε `πο μέσα `πο το παζάρι.
Ένας κοντός, κοντούτσικος πρώτος εξαδερφός του:
- Εγώ είμαι άξιος κι αγρήγορος τον Κωνσταντά να φέρω.
Δώς` μου χιλιάδες από μπρος, χιλιάδες από πίσω

Χιλιάδες απ'τα πλάγια μου τον Κωνσταντά να φέρω.
 Παίρνει χιλιάδες από μπρος, χιλιάδες από πίσω
 Χιλιάδες απ'τα πλάγια του τον Κωνσταντά να φέρει.
 Στο δρόμο ποθ πηγαίνανε Θεό παρακαλούσε:
 -Θεέ μου, κι ας τον έβρισκα στην κλίνη να κοιμάται
 Ναν'το σπαθί του στον σπαθά κι ο μαύρος του στο κύρι.
 Όπως περικαλούσανε, έτσι πήγαν και τον βρήκαν.
 Ήταν το σπαθί του στον σπαθά κι ομα'θρος του στο κύρι
 Και το λιγνό του το κορμί στην κλίνη να κοιμάται.
 -Βρε Κωνσταντά, βρε Κωνσταντά ο βασιλιάς σε θέλει.
 -Τι να με κάνει ο βασιλιάς και τι με θέλει ο ρήγας;
 Είναι το σπαθί μου στον σπαθά κι ο μαύρος μου στο κύρι
 Και το λιγνό μου το κορμί στην κλίνη και κοιμάται.
 Πιάνουν ράβουν τα μάτια του εννιά κατιών μπιρσίμι
 Δένουν και τα χέρια του εννιά κατιών αλυσίδα
 Βάζουν και στις πλάτες του, του μύλου το λιθάρι.
 Στον δρόμο που τον πήγαιναν πολύ τους παρεκάλει:
 -Να μη με πάτε απ'το τσαρσί, μηδέ απ'το σταυροδρόμι,
 Εκείνοι δεν τον άκουσαν τον πάνε στο παλάτι.
 Βασιλοπούλα κάθονταν ψηλά στο παραθύρι.
 - Δε σ'είπα γω βρε Κωνσταντά να μη πολυκαυκιάσαι;
 Τι σα το μάθει ο βασιλιάς θα ρθει να σε χαλάσει;
 Ο Κωνσταντάς που τάκουσε πολύ του βαριοφάνη,
 Βουρκώσανε τα μάτια του κόβεται το μπιρσίμι
 Τινάζει και τα χέρια του κόβονται οι αλυσίδες
 Τινάζει και τις πλάτες του πέφτει και το λιθάρι.
 - Έλα σπαθί μου απ'τον σπαθά και μαύρε μου απ'το κύρι
 Και τον σταυρό του έκανε, τον μαύρο καβαλ'κεύει.
 Στο έμπα χίλιους έκοβε, στο έβγα δυό χιλιάδες
 Κόβει και τον ξαδέρφου του τη μύτη και τ'αφτιά του.
 - Χαιρέτα μας το βασιλιά τον πολυχρονεμένο
 Αν έχει κι άλλα πρόβατα, να στείλει να τα κουρέψω.

(μνήμες Δημητρίου Μάϊμου του Μανωλή)

Οι ηλικιωμένες διηγούνται ότι έπαιρναν ένα κομμάτι ξερό βασιλικό και τον έβαζαν σε ένα ποτήρι με νερό. Πίστευαν ότι την ώρα που γεννιόταν ο Χριστός μπορούσε να ανθίσει.

Υπάρχει το έθιμο να πιάνουν προζύμι την παραμονή των Χριστουγέννων και ταυτόχρονα να λένε `` Χριστός γεννιάται, το φως ανεβαίνει το προζύμι για να γένει``. Σε πολλά χωριά το προζύμι αυτό το ευλογεί και ο παπάς. Το έχουν σε κακό να μην επιτύχει.

Γενικά την παραμονή οι αγρότες έχουν έθιμο να σφάζουν γουρουνόπουλα. Ο Γ. Μέγας αναφέρει ότι οι Ρωμαίοι γεωργοί θυσιάζαν στα Σατουρνάλια (17-25

Δεκεμβρίου) γουρουνόπουλα προς τιμή του Κρόνου και της Δήμητρας για `` την προαγωγή της ευφορίας της γης``. Επίσης αναφέρεται ότι η σφαγή των γουρουνόπουλων συμβολίζει τη σφαγή των νηπίων από τον Ηρώδη.

Στο Διδυμότειχο κάθε νοικοκύρης συνηθίζει να κάνει σταυρό στην εξώπορτα του σπιτιού με το αίμα του ζώου για να μη μπει ο ``δαίμονας``.

Στη βόρεια Ελλάδα συνηθίζουν να μαγειρεύουν ``γιαπράκια`` (λαχανο-ντολμάδες) για να φασκιώσουν τον Χριστό, όπως λένε.

Οι νοικοκυρές ζύμωναν τα ``Χριστόψωμα`` με ειδικά σχήματα και στολίδια όπως αρνάκια, αλέτρι με βόδια, τον δικέφαλο κ.ά.

Την παραμονή των Χριστουγέννων το τραπέζι στρώνεται πανηγυρικά. Στη Θράκη τοποθετούν εννιά ή επτά είδη νηστίσιμων φαγητών που συμβολίζουν τα μέρη που επισκέφθηκαν η Παναγία, ο Χριστός και ο Ιωσήφ κατά τον διωγμό του Ηρώδη, χριστόψωμα, μαργαρίτες ή φουσκίτσες (είδος λουκουμά με μέλι), τρία ψωμιά (στο καθένα είναι αναμμένο κερύ) και κρασί. Η μητέρα θυμιάζει ενώ ο πατέρας ρίχνει λίγο κρασί στο τζάκι, όπου παλιά έβαζε το υνί.

Κατά τον Γ. Μέγα οι σπονδές κρασιού ή λαδιού στο τζάκι είναι κατάλοιπα `` της λατρείας η οποία απ` αρχαιοτάτων χρόνων απενέμετο εις το πυρ της εστίας``.

Στο τραπέζι ακόμα αφήνουν λίγο απ`όλα τα φαγητά για τις ``ψυχές`` και τα βάζουν κάτω από τα εικονίσματα, για να τα ευλογήσει ο Χριστός. Πολλές γυναίκες δεν κοιμούνται τη νύχτα της παραμονής για να δουν να ανοίγουν τα ουράνια και να ζητήσουν την εκπλήρωση μιας επιθυμίας τους. Στα χωριά μας προσέχουν να μη σβήσει η φωτιά στο τζάκι για να ζεσταίνει τον Χριστό που γεννήθηκε και περνά την πρώτη νύχτα του στη γη σε μια ταπεινή φάτνη. Σε πολλά μέρη πιστεύουν ότι την άγια νύχτα ο Χριστός επισκέπτεται τα σπίτια, που πρέπει να είναι ζεστά για να μη κρυσώσει.

Για να περάσουν οι ώρες μέχρι να πάνε στην εκκλησιά, οι μεγάλοι έλεγαν ιστορίες, παραμύθια, παροιμίες κ.ά. Χαρακτηριστικός είναι ο ακόλουθος θρακικός θρύλος :

`` Η Παναγιά γέννησε σε ωραίο σπήλαιο με ευωδία παχνιού. Σε τρεις ημέρες ο Γιος της μίλησε και είπε:

-Κοιμάσαι μητέρα μου και υψηλότερα μου, Βασίλισσα του Κόσμου;

-Όχι Γιε μου, δε κοιμούμαι, ξύπνια είμαι και βλέπω όνειρο, πολύ πικρό, μα δε τολμώ να σε το πω.

-Πες το Μητέρα μου και υψηλότερα μου, Βασίλισσα του Κόσμου.

-Τρεις Εβραίοι ήτανε, πέντε καρφιά κρατούσανε και σε τυραννούσανε. Τα δυο έβαλαν στα χέρια σου και τ`άλλα δυο στα πόδια σου, το πέμπτο το φαρμακερό το βάλαν στη καρδιά σου, έτρεξε αίμα και χολή από τα σωθικά σου, μαράθηκαν τα χείλη σου και κάηκε η καρδιά σου....

- Ω! Μητέρα μου και υψηλότερα μου, Βασίλισσα του Κόσμου, όποιος βρεθεί και πει το όνειρό σου, τρεις φορές τη μέρα τρεις φορές τη νύχτα, στη θάλασσα να μπει στη στεριά να περπατεί ποτέ κακό του δεν θα δει...``

Στη Θράκη την παραμονή των Χριστουγέννων ο αρραβωνιαστικός έστελνε ``κανίσκι`` (δώρα) στην αρραβωνιαστικιά του (σπαλέτο μεταξωτό, φακιόλι με μπιμπίλα, γιορλάντα με ψεύτικα τριαντάφυλλα, παπούτσια) επίσης έστελνε δώρα για τον πεθερό, την πεθερά και τα αδέρφια της νύφης. Και εκείνη του έστελνε ``κουλικά`` (πίτα στολισμένη με ξόμπλια), μπακλαβά, καπνοσακούλα, κάλτσες, μαντίλι.

Όσες γεννούσαν τα Χριστούγεννα έστελναν στη μαμή κουλίκι κι εκείνη έστελνε κούτσουμπα (χαρούπια).

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας στην Καλλίπολη και σε άλλες πόλεις ο καντηλανάφτης (κράχτης) ειδοποιούσε τους πιστούς με το δίστιχο :

*Καιρός επέστη, αδερφοί, ίνα προσδράμητε εις τον ναόν, η εκκλησία πανηγυρίζει
την θείαν γέννησιν του Χριστού μας*

και το τραγουδούσε μαζί με 5-6 παιδιά. Μετά χτυπούσε η καμπάνα. Οι πιστοί φορούσαν τα γιορτινά τους και μέσα στην κρύα νύχτα και στα χιόνια ξεκινούσαν για την εκκλησία. Μετά την απόλυση `` γλυκιά χαράη`` γυρνούσαν στα σπίτια τους. Τα παιδιά φιλούσαν τα χέρια των γονιών τους, που τους έδιναν ``παράδες`` για να τους τα φυλάξουν στο ``μπουγκί`` τους.

Στην Αίνο και σε άλλα μέρη της πατρίδας μας έπιναν πρώτα κοτόσουπα `` για να στρώσει το στομάχι`` μετά την πολήμερη νηστεία.

Η ``Μπάμπω`` που γίνεται την παραμονή είναι ένα από τα παραδοσιακά Χριστουγεννιάτικα φαγητά στη Θράκη.

Γενικά το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι είναι πλούσιο στη Θράκη. Η οικογένεια συγκεντρώνεται για να γευτεί τα πλούσια παρασκευάσματα της μητέρας που θα ξεχάσει τους κόπους της όταν ακούσει από τους δικούς της το

*Μαλαματένια τράπεζα με ασημένια πιάτα τζοβαϊρένια τα φαγιά, ροδόσταμο
γιομάτα``*

Μετά από τα φαγητά ακολουθεί η ποικιλία των γλυκών. Οι κουραμπιέδες, οι μουστολαμπάδες (σκέλιδες από καρύδια περασμένες σε σπάγγο που βουτούν πολλές φορές σε ζεστή μουσταλευριά ώσπου να πάρουν την όψη της λαμπάδας), τα φοινίκια και φυσικά γλυκά σιροπιαστά με φύλλα, που συμβολίζουν το σπαργάνωμα του Χριστού, όπως το ``σαραγλί``, χαλβάς σιμιγδαλένιος, μπακλαβάς με αμύγδαλο, φιστίκι ή καρύδια κ.ά.

Απαραίτητα ήταν τα φρούτα και οι ξεροί καρποί.

Την ημέρα των Χριστουγέννων όπως και την Πρωτοχρονιά, παρατηρούν τον καιρό και προμαντεύουν : `` όσα πιο πολλά χιόνια είναι του Χριστού, τόσο πιο πολλά εισοδήματα το καλοκαίρι``.

Πολλές είναι και οι παροιμίες για τον Δεκέμβριο, όπως:

`` Χιόνι του Δεκεμβρίου χρυσάφι του καλοκαιριού``

``Χριστούγεννα και Φώτα χιονισμένα καλοσημαδιά για τα σπαρμένα``

``Χαρά στα Γέννα τα στεγνά, τα Φώτα χιονισμένα και Λαμπρή βρεχούμενη τ'αμπάρια γεμισμένα``.

Τα **Πρωτοχρονιάτικα** έθιμα έχουν πολλές ομοιότητες με τα Χριστουγεννιάτικα. Την παραμονή ομάδες παιδιών ψάλλουν τα κάλαντα. Χαρακτηριστικά θρακιώτικα κάλαντα της Τουρκοκρατίας :

*Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά
Κι αρχή καλός μας χρόνος
Εκκλησιά με τ'άγιον όρος.
Μη φαντάζεσαι Τουρκιά πούναι η Ελλάς μικρά,
έχει, έχει παλικάρια που νικούν,
που νικούν σαν τα λιοντάρια.*

Σε πολλά μέρη της Θράκης τα μεσάνυχτα της παραμονής της Πρωτοχρονιάς έκοβαν πίτα φυλλωτή (με φύλλα). Ανάμεσα στα φύλλα η νοικοκυρά βάζει το νόμισμα κι άλλα σημαδάκια: κλαδάκι για το σπίτι, κουκί, σιτάρι για τα γεννήματα, σταφίδα για τ' αμπέλια, τυρί για τα πρόβατα, άχυρο για τα γελάδια και δύο κλαδάκια ακρασιάς για την ``καλοχρονιά``.

Στην Αίνο έκοβαν την Πρωτοχρονιά την ``τσιρόπιτα ή πίτα της στιγμής``. Ζύμωναν 13 αυγά, 1 ½ κιλό ζάχαρι, 3 γραμ. αμμωνία, 2 ½ ποτήρια γάλα, 800 γραμ. βούτυρο, φύσμα λεμονιού, μαχλέπι, ένα μοσχοκάρυδο κι όσο σήκωνε αλεύρι. Το ζυμάρι αυτό το έστρωναν στο μεγαλύτερο μέρος του ταψιού (σινί) και το χάραζαν σε ``μπακλαβαδωτά`` κομμάτια. Σε κάθε κομμάτι έμπηγαν ένα καρυofύλλι (γαρίφαλο).

Αυτό ήταν το πατροπαράδοτο πρωτοχρονιάτικο γλύκισμα. Την υπόλοιπη ζύμη την χρησιμοποιούσαν για την ``τσιρόπιτα``. Την έστρωναν σε ταψί. Έβαζαν το νόμισμα και μετά με το πιρούνι σχεδίαζαν την επιφάνεια. Ο πατέρας έκοβε το κομμάτι για τον Άγιο, τη δουλειά, το σπίτι και για κάθε μέλος της οικογένειας. Όποιος έβρισκε τον ``παρά`` (νόμισμα) ήταν ο τυχερός της χρονιάς.

Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς – τα μεσάνυχτα- άνοιγαν τη βρούση να τρέξει ``για να τρέχει στο σπίτι η ευτυχία σαν το νερό``.

Οι βαρκάρηδες το πρωί της Πρωτοχρονιάς αφήνουν στη βάρκα τους γλυκά, ρόδι, νερό και την ασημώνουν. Το ίδιο κάνουν οι μυλωνάδες στον μύλο τους.

Από την παραμονή στη φρουτιέρα θα μπουν διάφορα φρούτα, ξυλοκέρατα, ξηροί καρποί κι ένα ρόδι. Το πρωί της άλλης μέρας πηγαίνουν το ρόδι, που ήταν στη φρουτιέρα, στην εκκλησία και μετά την λειτουργία το σπάζουν στο κατώφλι του σπιτιού, με μια άσπρη πέτρα και το σκορπίζουν στο σπίτι ή το μαγαζί για το καλό.

Το σπάσιμο του ροδιού όπως και το ``ποδαρικό`` είναι πανελλήνιο έθιμο.

Ο λαός με τις παροιμίες αναφέρεται στον Ιανουάριο ;

`` ο γενάρης όταν βρέχει για τα`αμπάρια θα γεμίσει, για τα χαντάκια θα βρωμίσει``.

`` όλοι οι μήνιδες(μήνες) να μπουμπουνίσουν μόν` ο μεγάλος όχι``

Οι αινίτικοι ``μήνιδες`` είναι:

Ιανουάριος = **Τρανός**, Φεβρουάριος= **Γκιουτζιουκς** (κουρεμένος, κολοβός), Μάρτιος = **Βαγγελισμός**, Απρίλιος = **Ψέφτς** (ψεύτης), Μάιος = **Τρανταφ`λλάς** (

τριανταφυλλάς), Ιούνιος = **Θηρ`της** (θεριστής), Ιούλιος = **Αλουν`της** (αλωνιστής), Αύγουστος = **Παναϊά** (Παναγιά), Σεπτέμβριος = **Σταυρός** (του Σταυρού), Οκτώβριος = **Αι-Δημήτρης**, Νοέμβριος = **Αντράς** (Αγ. Ανδρέας), Δεκέμβριος = **Κστός** (Χριστός).

Τα **Φώτα ή Θεοφάνεια** για τον λαό μας είναι, όπως γράφει ο Γ. Μέγας, μεγάλη εορτή, ``θεότρομη`` γιατί αγιάζουν τα νερά και φεύγουν τα ``παγανά``. Ο λαός πιστεύει ότι `ανοίγουν τα ουράνια κι ότι ζητήσεις γίνεται`` και ακόμα πως η θάλασσα ``γίνεται γλυκιά και πίνεται``.

Την παραμονή των Φώτων με την ``πρωτάγιαση`` (λέγεται και κρυφός αγιασμός από τον λαό μας) ο παπάς φωτίζει τα σπίτια.

Άλλοτε οι κοπέλες κρατούσαν ``ζωντανό`` τον βασιλικό στη γλάστρα ως την παραμονή των Φώτων και τον έδιναν στον παπά, από τον οποίον έπαιρναν τον δικό του βασιλικό. Αν το κατόρθωναν αυτό ήταν χαρούμενες, γιατί πίστευαν πως θα παντρεύονταν εκείνη τη χρονιά. Οι αγρότες ραντίζουν με αγιασμό, τα χωράφια τους, στα οποία ρίχνουν στάχτη για να μη βγάλουν τα γεννήματα δαυλό και για να φύγουν τα δαιμονικά. Οι νοικοκυρές ρίχνουν στάχτη στις τέσσερις γωνιές του σπιτιού, για να μην έρθουν έντομα ή άλλα κακά.

Στην Αίνο και στην Αδριανούπολη κόβουν ζυμωτή πίτα μετά τον Μεγάλο Αγιασμό των Φώτων.

Στο Σαράι της Ανατολικής Θράκης οι νουνές έστελναν στα βαφτιστήρια ``φωτίκι`` δηλαδή έκαναν μια αρμαθιά από σύκα, σεκέρια (ζαχαρωτά), μήλα, πορτοκάλια, περασμένα όλα σε σπάγγο, και στην άκρη δεμένα με κερί.

Ανήμερα των Φώτων γίνεται ο Μεγάλος Αγιασμός. Συνηθιζόταν να γίνεται πλειστηριασμός (προς όφελος της εκκλησίας) για το ποιος θα φέρει τον Σταυρό ή την εικόνα της Βαπτίσεως. Όταν έριχνε ο παπάς τον Σταυρό στη θάλασσα ή στον ποταμό, έπεφταν οι ``βουτηχτάδες``. Όποιος τον έφερνε στην επιφάνεια γύριζε μετά στα σπίτια, όπου τον κερνούσαν. Οι αρραβωνιασμένες κι οι νιόπαντρες στη Θράκη του έδιναν μαντήλια.

Στα παραθαλάσσια χωριά οι γυναίκες πλένουν τις εικόνες στη θάλασσα, όπως οι Βυζαντινές, και παίρνουν με νεροκολοκύθα νερό από σαράντα κύματα. Οι άντρες πλένουν τα γεωργικά τους εργαλεία.

Συνηθίζεται ακόμα η περιφορά των εικόνων στα χωριά.

Ενδιαφέρον είναι το έθιμο της Αίνου, κατά το οποίο μετά τον Αγιασμό, το εκκλησίασμα γύριζε στον ναό, όπου ο ``νουνός`` μοίραζε αρτίδια και κομμάτια κρέας. Σε ένα αρτίδιο υπήρχε ασημένιος σταυρός. Όποιος τον έβρισκε γινόταν ``νουνός`` την επόμενη χρονιά.

Σε πολλά μέρη της Θράκης συνηθίζονται τα ``βρεξούδια`` δηλ. ο κουμπάρος βρέχει στο κεφάλι τον γαμπρό, που δεν έχει χρονίσει ακόμα, για να στεριώσει ο γάμος και να είναι ευτυχισμένο το ζευγάρι. Η αντίληψη, ότι τα αγιασμένα νερά της θάλασσας έχουν σωτήρια δύναμη, δημιούργησε στον λαό μας την παρανόηση ότι θεραπεύουν τα ρίγη πυρετού. Έτσι παλιά στην Αλεξανδρούπολη

όταν έριχνε ο παπάς τον Σταυρό στη θάλασσα, βουτούσαν όσοι ήταν κρυωμένοι για να γίνουν καλά.

Οι νοικοκυρές όμως από τον ερχομό του καινούργιου χρόνου μέχρι ν'αγιασουν τα νερά, απέφευγαν να πλύνουν ρούχα.

Κατά το Δωδεκαήμερο, όποια γυναίκα πήγαινε στη γειτονιά, είχε στην τσέπη της κάστανα και καρύδια. `` Τα πιτούσι στις κόχισ κι ήλιγι, φάτι καρκατζέβ ``.

Στα μαύρα χρόνια της Τουρκοκρατίας με τις εορτές του Δωδεκαημέρου ο σκλαβωμένος Ελληνισμός αναγεννιόταν και έλπιζε πιο έντονα, ότι η ώρα της λύτρωσής του πλησίαζε.

Στη σημερινή τεχνοκρατική εποχή, το Χριστουγεννιάτικο δένδρο αντικατέστησε το ``δωδεκαμερίτη`` που αργόκαιγε στο τζάκι αδιάκοπα τα βράδια, αλλά το Φως της Βηθλεέμ εξακολουθεί να θερμαίνει τις καρδιές μας. Μας βγάζει από την καθημερινότητα και μας γεμίζει νοσταλγία για τους καιρούς που οι άνθρωποι δεν ξεχώριζαν τον θρύλο από την πραγματικότητα.